

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Jenny Levander

Tillämplig lag vid patentöverlåtelser

Examensarbete
20 poäng

Handledare: Tf professor Hans Henrik Lidgard

Avtalsrätt

VT 1999

Innehåll

FÖRKORTNINGAR	1
1 INLEDNING	2
1.1 Syfte, disposition och metod	2
1.2 Avgränsningar	3
2 PATENTÖVERLÅTELSE	4
2.1 Vad skiljer patentköp från lösöreköp?	4
2.1.1 Immateriellt köpeobjekt	4
2.1.2 Sakrättsligt skydd och godtrosvärk	4
2.1.3 Fel som uppkommer i efterhand	4
2.1.4 Ideella inslag	5
2.1.5 Lojalitetsplikt vad gäller förbättringar	5
2.1.6 Sammanfattning	6
2.2 Upplåtelser och överlåtelser	6
2.2.1 Licensavtal	7
2.2.2 Varför licens?	8
2.3 Närmare om problem vid patentöverlåtelser	9
3 HISTORISKA NOTERINGAR	11
4 NÅGRA FELSITUATIONER	13
4.1 Rättsligt fel	13
4.1.1 Allmänt om rättsligt fel	13
4.1.2 Rättsligt fel i patent	14
4.1.2.1 Säljaren är inte rätt ägare till patentet	14
4.1.2.2 Patentet är pantsatt	15
4.1.2.3 Patentet förklaras ogiltigt efter köpet	15
4.1.2.4 Tidigare upplåten licensrätt	16
4.1.2.5 För användarrätt	17
4.2 Immaterialrättsliga fel	17
4.2.1 Allmänt om immaterialrättsligt fel	17
4.2.2 Immaterialrättsligt fel i patent	18
4.2.2.1 Säljaren är inte rätt ägare till patentet	19
4.2.2.2 Patentet är pantsatt	19
4.2.2.3 Patentet förklaras ogiltigt efter köpet	20
4.2.2.4 Tidigare upplåten licensrätt	20
4.2.2.5 För användarrätt	20
4.3 Rådighetsfel	21
4.3.1 Allmänt om rådighetsfel	21
4.3.2 Rådighetsfel i patent	22

4.4 Faktiska fel	22
4.4.1 Felbedömning och riskövergång vid patentöverlåtelser	22
4.4.2 Vad köparen har fog att förutsätta	24
4.5 Sakrättsliga aspekter	25
4.5.1 Godtrosförvärv	25
4.5.1.1 Godtrosförvärv av lösöre	25
4.5.1.2 Godtrosförvärv av patent	26
4.5.1.3 Patentregistrets rättsverkningar	27
4.5.2 Pantsättning av patent	27
5 INTERNATIONELLA PATENTÖVERLÅTELSE	29
5.1 CISG	29
5.2 Lagvalsregler	29
5.2.1 Patenträtten	30
5.2.2 Sakrättsligt	30
5.2.3 Obligationsrättsligt	30
6 SLUTSATSER	33
LITTERATURFÖRTECKNING	36
Litteratur	36

Förkortningar

Art.	Artikel
Bet.	Betänkande
CISG	FN- konventionen 1980 om internationella köpeavtal
Ds	Departementsserien
IP-rätt	Internationell privaträtt
JT	Juridisk Tidskrift vid Stockholms universitet
NIR	Nordiskt Immateriellt Rättsskydd
NU	Nordisk Utredningsserie
PL	Patentlag (1967:837)
Prop.	Proposition
PRV	Patent- och registreringsverket
SvJt	Svensk Juristtidning
TfR	Tidskrift for Retsvitenskap, Oslo
UfR	Ugeskrift for Retsvaesen, Köpenhamn

1 Inledning

I många år har doktrinen helt enkelt antagit att eftersom köplagen (1990:931) är formellt tillämplig på alla slags lös egendom, så gäller den även för överlåtelse av immaterialrättigheter, eftersom immaterialrätter är lös egendom. På 1960-talet började denna uppfattning ifrågasättas. Mogens Kocktvedgaard publicerade 1965 en artikel i TfR i vilken han hävdade att tvärtemot vad som allmänt ansågs borde köplagen inte tillämpas, då den var avsedd för helt andra livssituationer. Sedan dess har en ny köplag införts i Sverige, men inte heller dess tillämpning är helt given vid immaterialrättsöverlåtelser, som påpekats bl. a. av Christina Hultmark i JT 1991. Även den är som bekant avsedd i första hand för lösa saker, och därför finns det i den många regler som inte kan tillämpas direkt på immaterialrättsöverlåtelser.

Många patentöverlåtelser är internationella. FN-konventionen 1980 om internationella köpeavtal, CISG, är enligt sin ordalydelse inte tillämplig på köp av immaterialrätter utan avser bara att reglera köp av lösa saker. De internationellt privaträttsliga reglerna får alltså bestämma enligt vilket lands lag en konflikt skall lösas, om inte avtalet pekar ut någon speciell rättsordning. För den svenska rättens del är rättsläget ovisst idag. Det finns olika uppfattningar i doktrinen, förarbetena är vaga på denna punkt och det finns inte någon publicerad praxis som kan ge vägledning.

1.1 Syfte, disposition och metod

Syftet med uppsatsen är att försöka ge svar på frågan om vilka regler som skall tillämpas vid patentöverlåtelser då parterna inte överenskommit om annat. För att kunna göra det har jag studerat förarbetena, både de svenska och de gemensamma nordiska. Jag har även undersökt vad som finns sagt om saken i doktrinen, främst den nordiska men även viss internationell litteratur har använts. Vad rättspraxis angår har jag främst sökt efter relevanta rättsfall i den svenska Rättsbanken. Uppsatsen ger först en översiktlig bild av vad som skiljer patentöverlåtelser från patentupplåtelse, samt några särskilda problem som kan uppkomma vid patentöverlåtelser jämfört med ”vanliga” köp, d.v.s. köp av lösa saker. Därefter kommer några korta historiska noteringar, och sedan kommer ett avsnitt som exemplifierar olika problem som parterna i en patentöverlåtelser kan ställas inför, samt hur dessa problem eventuellt har lösts av doktrin och förarbeten. I kap. 5 resonerar jag kring internationella patentköp och de lagvalsregler som pekar ut vilken rättsordning som styr avtal som saknar lagvalsklausul. I kap. 6 kommer mina slutsatser om lämpliga regler för utfyllnad av patentöverlåtelseavtal.

1.2 Avgränsningar

Jag har valt att begränsa min uppsats till att behandla frågan om patentöverlåtelser, trots att det till en början var immaterialrättigheter i allmänhet som intresserade mig. Emellertid har många av immaterialrätterna mycket gemensamt med patenten i detta avseende, varför mina slutsatser till en viss del borde kunna användas även på andra immaterialrätter. Vidare är uppsatsen i huvudsak begränsad till att behandla svensk och i viss mån nordisk lag.

2 Patentöverlåtelse

2.1 Vad skiljer patentköp från lösöreköp?

2.1.1 Immateriellt köpeobjekt

När en lös sak överlåtes, kan den i allmänhet ganska enkelt flyttas och kommer därigenom i ägarens besittning. Många av de vanliga köprättsliga reglerna knyter an till var köpeobjektet befinner sig rent fysiskt. Ett patent kan som bekant inte befinna sig någonstans. Det är en immateriell rättighet för patentinnehavaren att ensam dra nytta av en viss uppfinning och att förbjuda alla andra att göra det. Denna rättighet är inte knuten till något fysiskt föremål som kan anses vara bärare av densamma. Ett patent kan alltså aldrig vara i någons besittning. Detta innebär att trots att patent och andra immaterialrätter rent formellt räknas som lös egendom och alltså omfattas av köplagen (1990:931), kan många av dess regler i vart fall inte användas rakt av därför att de förutsätter att köpeobjektet skall transporteras.

2.1.2 Sakrättsligt skydd och godtrosvärvar

För att en lös sak skall kunna godtrosvärvaras, krävs i lagen (1986:796) om godtrosvärvar av lösöre att säljaren skall ha haft varan i sin besittning vid avtalet och köparen skall därefter ha fått varan i sin besittning. Hela tiden skall köparen ha varit i god tro. Om dessa rekvisit är uppfyllda, har köparen gjort ett s.k. extinktivt fång, d.v.s. han utsläcker (extingverar) den rätte ägarens rätt. Lösöre är lösa saker. Patent är inte lösöre, och omfattas därför inte av lagen¹. Eftersom ett patent inte kan besittas, är det inte heller möjligt att med analogi från dessa regler göra ett godtrosvärvar av ett patent. Sakrättsligt skydd, d.v.s. skydd mot säljarens borgenärer, uppkommer i allmänhet då varan traderas. Ett patent kan emellertid inte i egentlig mening traderas, eftersom det inte finns något fysiskt objekt att tradera. För fordringar och andra rättigheter uppkommer det sakrättsliga skyddet då gäldenären har denuntierats. Vid patentöverlåtelse finns det ingen gäldenär, och alltså ingen att denuntiera. Ingen av dessa metoder går alltså att använda vid patentöverlåtelse.

2.1.3 Fel som uppkommer i efterhand

Det är inte alltför ovanligt att patent ogiltigförklaras eller att man upptäcker en för användarrätt efter det att patentet överlåtits. Dessa "fel" kan vara mycket svårt för båda parterna att förutsäga, och det är inte helt självklart hur de skall bedömas om tvist uppkommer. Sandgren visar med hjälp av

¹ Malmström s. 76, 121f

statistik att efterföljande ogiltighetsförklaring hör till de mest väsentliga osäkerhetsmomenten, i alla fall när det gäller licensavtal². Ett sådant ”fel” som ger sig till känna kanske flera år efter överlåtelsen, kan ändå anses ha förelegat in nuce före köpet och sålunda gå på säljarens ansvar. De egenskaper hos patentet som ligger till grund för dess ogiltigförklarande måste med nödvändighet också ha förelegat under hela patentets ”livstid” även om de inte var kända eller om ogiltigheten inte varit fastställd av en domstol vid köpetillfället. En patentköpare kan därför vilja göra gällande fel långt efter köpetillfället.³

2.1.4 Ideella inslag

Vid överlåtelse av en sak, klipps alla band av mellan den förre ägaren och saken. När det gäller vissa immaterialrätter, t.ex. upphovsrätt, finns det en viss ideell del av rättigheten som inte kan överlåtas. Ett exempel på detta är att en författare inte kan sälja eller avsäga sig rätten att ge samtycke till ändringar i verket. Dessa rättigheter, som brukar benämnas ideella rättigheter, har sin grund i upphovsrättens konstnärliga innebörd. På grund av patenträttens tekniska karaktär finns det här ingen motsvarighet till denna s.k. ”droit moral”. De enda ideella inslagen i PL är att uppfinnaren har rätt att få sitt namn angivet i ansökningsliksom i patentskriften⁴. För övrigt finns inga ideella hinder för överlåtelse av patenträtter.

2.1.5 Lojalitetsplikt vad gäller förbättringar

Somliga anser⁵ att köparen behöver mer skydd mot säljaren än mot tredje man. Om överlåtaren också är uppfinnaren, har han antagligen mycket ingående kunskaper om det aktuella området. Det är då risk att han kan lyckas lösa det aktuella problemet på ett annat sätt än det som beskrivs i det patent han sålt, och ta ut ett nytt självständigt patent på denna nya lösning. Detta skulle minska värdet av den sålda patenträtten på grund av säljarens eget agerande. Detta skulle inte vara rimligt och därför hävdar vissa författare att patenträtten måste anses innehålla en naturlig konkurrensklausul, som hindrar säljaren från att aktivt konkurrera med köparen, en *lojalitetsplikt*. Lojalitetsplikten skulle innebära ett förbud mot att utöva sådan konkurrerande verksamhet som skulle minska värdet av förvärvarens rätt i ekonomiskt hänseende⁶. Den skulle i vissa fall till och med begränsa överlåtarens rätt att utnyttja sådana befogenheter som i övrigt

² Sandgren s. 225.

³ För mer om ogiltighet se kap. 2.3 nedan.

⁴ 1§1 st., 8§4 st., 21§ PL.

⁵ Plesner s. 221 f, Levin/Koktvedgaard s. 365, Koktvedgaard Immaterialretspositioner s. 282ff

⁶ Koktvedgaard Immaterialretspositioner s. 282, s. 285f, Levin/Koktvedgaard s. 98, s. 365

förblir hans⁷ Plesner går så långt att han vill uppställa en plikt för överlåtaren att ställa den nya uppfinningen till förvärvarens förfogande, mot ersättning naturligtvis, eller om förvärvaren inte är intresserad av detta, att den nya uppfinningen i vart fall inte får användas till skada för honom⁸.

Denna lojalitetsplikt torde dock enligt min uppfattning inte ha alltför stor praktisk betydelse. Med tanke på de kostnader som är förenade med att ta ut ett patent, är det troligt att en uppfinnare letar ut den bästa och mest praktiska lösningen på problemet och att det är denna han patenterar. För övrigt synes det vara samhällsekonomiskt oförståndigt att i rättssystemet bygga in mekanismer som skulle hindra uppfinnarens strävan att förbättra sina produkter på det sätt som beskrivits ovan. Dessutom, om det är fråga om en ännu inte patenterad förbättring, finns risken att ett eventuellt framtida patent omöjliggöres. En förutsättning för att patent skall meddelas är att uppfinningen inte är tidigare känd, och varje information till utomstående utsätter uppfinnaren för risken att hans uppfinning inte längre anses som en nyhet, när han väl söker patent på densamma⁹. Saken ter sig dock annorlunda, om säljaren redan vid köper hade åstadkommit en sådan förbättring. Då är det inte orimligt att en säljare skall anses ha en viss upplysningsplikt gentemot köparen beträffande omständigheter som han känner till¹⁰.

2.1.6 Sammanfattning

Att patentöverlåtelser är annorlunda än vanliga lösöreköp beror väsentligen på två faktorer: 1) Att patent är immateriellt och därför inte kan transporteras, avlämnas och besittas, samt 2) att vissa viktiga "fel" i patent kanske inte uppenbarar sig förrän långt efter köpet. Det är därför i viss mån osäkert om köplagens regler, fastän de är formellt tillämpliga, bör användas vid handel med patent. Många författare hävdar därför att man i stället bör använda sig av allmänna regler, utan att närmare undersöka vilka dessa kan tänkas vara¹¹.

2.2 Upplåtelser och överlåtelser

Den som har patent på en uppfinning måste ta ställning till om han skall exploatera den själv eller om han skall överlåta det åt någon annan. Många

⁷ Levin/Koktvedgaard s. 98. Resonemanget i denna del gäller främst upphovsrätt, men Levin/Koktvedgaard hävdar på s. 365 att dessa slutsatser i viss mån även kan tillämpas på patentöverlåtelser.

⁸ Plesner s. 221 f

⁹ Se nedan kap. 2.3

¹⁰ Se CISG art. 40 och AvtL 33§

¹¹ Se t.ex. Håstad s. 28, Koktvedgaard s. 571, Levin/Koktvedgaard s. 361, Bernitz m.fl. s. 141, som alla är negativa till att använda köplagen vid patentöverlåtelser.

uppfinnare har varken medel eller kunskaper att syssla med industriell tillverkning och försäljning. Därför är det vanligt att patent antingen överläts eller upplåts till någon som har bättre förutsättningar. Den formella skillnaden mellan upplåtelse och överlåtelse är naturligtvis att vid en överlåtelse är det hela äganderätten till patentet som överförs, medan vid en upplåtelse, som oftast sker genom licensavtal, är det endast en begränsad nyttjanderätt till patentet som ägaren frånhänder sig. Ibland kan det dock vara svårt att rent praktiskt se någon skillnad mellan dem.

2.2.1 Licensavtal

Licensavtal kan se ut på olika vis. En *exklusiv* licens innebär att ingen annan än licenstagaren, inte ens patenthavaren, får utnyttja patentet. En *enkel* licens å andra sidan innebär att patenthavaren är fri att ge licens till licenstagarens konkurrenter och också själv får utnyttja patentet. En mellanform är vad som i amerikanskt språkbruk betecknas som ”*sole license*”, d.v.s. en ensamlicens som innebär att patenthavaren avstår från rätten att meddela licenser till andra men har kvar rätten att själv utnyttja patentet. *Underlicens* kallas det när licenstagaren i sin tur ger licens åt tredje man att utnyttja uppfinningen, men utan att frånhända sig sin egen rätt. I licensavtal föreskrivs ofta begränsningar i fråga om licensens omfattning. Begränsningarna kan gälla vilket sätt man får utnyttja uppfinningen, hur länge man får utnyttja patentet, och även territoriella begränsningar förekommer. Man talar därför om t.ex. tillverkningslicens, användningslicens, försäljningslicens, export- och importlicens. En omfattande uppdelning av ett visst geografiskt område med hjälp av licenser kan dock innebära ett brott mot konkurrenslagstiftningen¹².

Ofta ingår licensavtalet som en del i ett större s.k. samarbetsavtal mellan två företag, som samarbetar om tillverkningen eller utvecklingen av produkten i fråga. I dessa fall innehåller licensavtalet ofta detaljerade bestämmelser om att patenthavaren skall dela med sig av sin know-how och hjälpa till att utbilda licenstagarens personal, och att parterna skall dela med sig av eventuella förbättringar och framtida uppfinningar som rör avtalsobjektet till varandra. I samarbetsavtalet kan också ingå rätt för licenstagaren att utnyttja visst varumärke och mönster, samt sekretessklausuler om det ingår know-how-utbyte.

Köplagens regler är inte ens formellt direkt tillämpliga på upplåtelseavtal. Detta framgår redan av dess 1 § som säger att lagen gäller köp och byte av lös egendom. När avtalet endast rör en nyttjanderättsupplåtelse är det inte frågan om ett köp, och avtalet faller därför inte under köplagen. Det kan dock finnas gränsfall då ett nyttjanderättsavtal skall anses som köp, nämligen om det redan vid avtalets ingående kan avgöras att avsikten med avtalet är att nyttjanderättshavaren skall bli ägare¹³. En analog tillämpning av köplagens regler vid nyttjanderättsavtal kan alltså vara möjlig. Det är

¹² Sandgren s. 62 ff, Jacobsson m.fl. s. 275

¹³ Ramberg s. 53

viktigt att skilja på den ursprungliga upplåtelsen varigenom licenshavaren får sin rätt, och eventuella vidareöverlåtelser av denna rätt. Dessa senare avtalsled är att anse som köp, eftersom upplåtelsen sedan den väl skett representerar ett förmögenhetsvärde som kan överlåtas genom köp¹⁴. Det är däremot inte köp om licensgivaren utan att överlåta sin egen nyttjanderätt ger underlicens. Det är möjligt att licensavtal kanske till och med bör betraktas som en avtalstyp sui generis, och att analogilösningar från exempelvis köplagen inte alls är möjliga¹⁵.

2.2.2 Varför licens?

Exploatering genom licensavtal erbjuder vissa fördelar för licensgivaren. Han slipper investera i fabriker och markadsbearbetning etc. Hans vidare investeringar kan begränsas till dem han redan gjort i forskning och utveckling¹⁶. Det är dessutom ofta svårt att beräkna ett patents värde innan det har blivit exploaterat. Därför konstrueras överlåtelseavtal såväl som licensavtal vanligen så att betalningen erläggs åtminstone till en del i form av royalty, d.v.s. köpesumman erläggs periodiskt och är beroende av hur lönsamt patentet visar sig vara. Denna konstruktion leder också till att avtalsparterna får ett gemensamt intresse av att exploateringen går bra och skapar därför ett incitament för dem att bistå varandra. Ibland kombineras royaltybetalningar med en engångssumma. Ett minsta årliga belopp förekommer också, vilket är ett sätt för licensgivaren att sätta press på licenstagaren att vara aktiv när det gäller att utnyttja uppfinningen. Patenthavaren har ofta ett intresse inte bara i att han får in sina licenspengar utan också att hans uppfinning blir prövad och känd. Man kan ofta utgå från att avtalet förpliktar licenshavaren att utöva patentet¹⁷. Licensavtal kan även innehålla s.k. grant back- klausuler, som ger patenthavaren rätt att få del av förbättringar som licenstagaren utvecklar. Ett skäl till att upplåta licens kan vara att man inte har resurser att tillverka och marknadsföra produkten själv. Ett annat exempel på licensgivare kan vara ett stort företag som vill expandera på en ny marknad men vill begränsa riskerna. Skälet till att ett patent överlåtes i sin helhet kan vara ett behov av kapital. Ett litet företag eller en ensam uppfinnare kan ofta ha svårt att förhandla sig till ett bra licensavtal. Det blir då enklare att överlåta hela rättigheten. Det kan även finnas andra faktorer som gör att det blir mer fördelaktigt med licenstillverkning än med egen produktion, såsom transport- och tullkostnader.

Ett licensavtal förutsätter ett visst förtroendeförhållande mellan parterna. 43§ PL föreskriver därför att en licenstagare inte får överlåta sin rätt vidare om inte avtal har träffats om detta med patenthavaren. Av detta följer att licenstagaren inte heller utan lov får upplåta underlicenser, eftersom en

¹⁴ Prop. 1988/89:76 s. 61

¹⁵ Sandgren s. 226

¹⁶ Bernitz m.fl. s. 139

¹⁷ Undén s. 82

sådan innebär att licensen upplåtes delvis. Föreligger det en fullständig överlåtelse har köparen rätt att vidareöverlåta patentet, medan en licenstagare inte har denna rätt (se 43§PL). Trots att ett licensavtal alltså kan innebära att licens ges för återstoden av patentets livslängd, så är det fortfarande licensgivaren som är den rätte ägaren till patentet och licenstagaren har varken rätt att överlåta själva patentet eller sin rätt till denna vidare.

Licensavtal kan liksom andra avtal jämkas enligt 36§ Avtalslagen, och ingripande mot dem kan också ske med hjälp av konkurrenslagstiftningen.

Om en exklusiv licens upplåtes för hela patentets livslängd, är avtalets verkningar mycket lika en överlåtelse. Syftet med avtalet är då, trots att avtalet konstruerats som en upplåtelse, inte att ägaren skall kunna disponera över patentet efter avtalstidens slut. Den praktiska skillnaden mellan över- och upplåtelse kan alltså vara obetydlig. Det kan till och med vara svårt att dra gränsen dem emellan. Detta talar för att det åtminstone i vissa fall kan vara motiverat att försöka använda samma regler för ett avtal oavsett om det rubriceras som överlåtelse eller upplåtelse.

I ett viktigt hänseende kan dock gränsen mellan överlåtelse och upplåtelse vara betydelsefull. Det gäller rätten att föra talan mot patentintrång. I Sverige och flera andra länder är även licenstagare berättigade att föra sådan talan, men t.ex. i USA är det bara patenthavaren som kan göra detta¹⁸. Vissa andra rättsverkningar skiljer sig också åt mellan de olika avtalstyperna. Ett licensavtal kan hävas vid betalningsdröjsmål även om inget förbehåll gjorts, precis som ett lokalhyresavtal. Detta gäller trots att licenstagaren antagligen inrättar sig i samma mån som en köpare efter att kunna utnyttja patentet och kanske har investerat åtskilligt i tillverkning och marknadsbearbetning¹⁹. Ett patent kan utmätas och ingå i innehavarens konkurs. En licensrätt däremot kan bara bli föremål för dessa åtgärder om innehavaren hade rätt att överlåta licensen vidare²⁰.

2.3 Närmare om problem vid patentöverlåtelser

Ett av de vanligaste problemen när man handlar med patent är att patentet efter köpet visar sig vara ogiltigt²¹. Enligt PL 1-2§§ skall patent ges under följande förutsättningar:

- Uppfinningen skall besitta en viss kvalitet (upppfinningshöjd).
- Den skall vara en uppfinning, alltså inte en upptäckt av något redan existerande.
- Den skall vara ny, d.v.s. den får inte ha publicerats tidigare.

¹⁸ Sandgren s. 64

¹⁹ Håstad s. 167

²⁰ Jacobsson m.fl. s. 274. Om hävningsrätt, se examensarbete av Malin Brithon, Säljarens hävningsrätt vid köp av immaterialrätter och enkla fordringar, Uppsala vt 1997.

²¹ Sandgren s. 225

Det står i 1§ PL att ett krav är att uppfinningen ”kan tillgodogöras industriellt” men detta är att anse som ett rent teoretiskt krav, inget kvalitetsbegrepp²². Det är Patent- och registreringsverket som prövar om förutsättningar för patent föreligger. Denna prövning är ganska ingående, men misstag kan trots det förekomma.

Om någon redan har varit igång med att använda uppfinningen i yrkesverksamhet, kan han få en s.k. för användarrätt, som ger honom rätt att vid sidan av patenthavaren utnyttja uppfinningen. Om den uppfinning som patenterats redan var känd vid patenteringstillfället, t.ex. publicerad i någon tidskrift eller presenterad vid ett seminarium, så borde patentet inte ha meddelats. Då kan talan väckas om ogiltighetsförklaring av patentet. Om patentet blir ogiltigförklarat, är det oklart vad som händer, men det är i alla fall klart att eventuella royalties inte längre måste betalas. I doktrinen diskuteras om det skall räknas som om patentet aldrig funnits, eller som om det upphört att finnas vid domstolens beslut²³. Så länge patentet inte är ogiltigförklarat av en domstol, är det i kraft. Om det finns skäl till ogiltigförklaring, är patentet osäkert. Om någon, t. ex. en konkurrent, väcker talan, så kommer han antagligen att vinna och patenthavaren att förlora sin rätt. Detta tillstånd kallas för materiell ogiltighet respektive materiell för användarrätt. När domstol har fastslagit ogiltigheten eller för användarrätten föreligger formell ogiltighet respektive formell för användarrätt²⁴. När skall man då vid felbedömningen anse att för användarrätten respektive ogiltigheten har förelegat? Antingen vid domstolens beslut eller under hela patentets livstid, i varje fall in nuce.

Ett annat problem som kan uppkomma är att patentet visar sig inte vara så bra som förväntat. Köparen av ett patent gör alltid en värdering av det han skall köpa, baserad på vad han tror om patentets framtida möjligheter. Så småningom kanske det visar sig att dessa antaganden var felaktiga. Den patenterade uppfinningen kanske inte går att använda i massproduktion på ett ekonomiskt lönsamt sätt. Det kanske inte går att sälja produkten på grund av vikande konjunkturer eller annat. Ny teknik kanske uppfinns som gör att det blir olönsamt att använda den patenterade uppfinningen. Dessa är risker som finns i de flesta kommersiella transaktioner, och det kan diskuteras huruvida dessa ”brister” i ett patent skall anses göra patentet felaktigt²⁵. Det kan också vara något fel rent tekniskt på patentet, det fungerar helt enkelt inte som det beskrivits i patentskriften. Även då är det klart att en köpare kan vilja göra gällande fel.

²² Plesner s. 219

²³ Godenhielm, NIR 1970 s. 382ff

²⁴ Sandgren s. 227

²⁵ Se nedan kap. 4.4.2

3 Historiska noteringar

Den gamla köplagen från 1905 omfattade all lös egendom, inte bara lösa saker. Den skrevs dock i en helt annan tid då de vanligaste köpeavtalen gällde varor som var utbytbara, s. k. genusköp (t. ex. spannmål och kreatur). Köp av immaterialrätter var inget lagstiftarna hade i tankarna vid lagens tillkomst. Dessa avtal spelade också en mycket mindre roll än i vår tid²⁶. Under seklets första halva antog man helt enkelt att köplagen borde tillämpas på immaterialrättsköp, och ägnade ganska förstrött intresse åt de särskilda problem som kan uppstå vid köp av immateriell egendom som patent.

Almén konstaterade torrt att ”icke desto mindre kunna för visst antagas” att köplagens rättsgrundsatser skulle tillämpas på patentavtal. Han påpekade som så många andra efter honom att vissa bestämmelser om köp förutsätter att köpeobjektet skall förflyttas i rummet, och dessa regler kunde naturligtvis inte tillämpas direkt på patentavtal. Han drog också paralleller från bestämmelserna om skuldebrev till regler om fordringar i allmänhet och vidare till köp av rättigheter som patenträtt. Härav följde enligt Almén att säljaren ansvarade för att rättigheten existerade och för att den tillkom säljaren, men inte att den var ekonomiskt lönande, vilket inte skulle räknas som ett fel hos rättigheten²⁷.

Undén konstaterade att godtrosvärk inte var möjligt, då det inte fanns något moment som kunde ha legitimerande verkan, motsvarande t.ex. traderandet av lösöre eller denuntiation av en gäldenär. För övrigt ansåg också Undén utan vidare att de köprättsliga reglerna gällde på förhållandet parterna emellan. Även han drog paralleller med reglerna om skuldebrev, och ansåg att säljaren inte ansvarade för den ekonomiska lönsamheten eller för om patentet skulle ogiltigförklaras²⁸.

Vid mitten av seklet började man ifrågasätta denna uppfattning. Man insåg att det kunde uppkomma problem i samband med patentöverlåtelser som inte var alldeles självklara att lösa bara med hjälp av köplagens regler, eftersom dessa främst var avsedda för handeln med varor. Plesner och Kocktvedgaard var båda mycket negativa till att använda köplagen överhuvudtaget på patentköp, och anförde som främsta skäl dess uppdelning i rättsliga och faktiska fel²⁹.

Den nya köplagen från 1990 har inte ändrat mycket vad gäller handel med immaterialrätter. Vid lagstiftningsarbetet övervägdes om dess tillämpning inte borde begränsas till att bara avse lösa saker, men till slut bestämde man

²⁶ Kocktvedgaard s. 571

²⁷ Almén s. 6, 281, 580

²⁸ Undén s. 78ff

²⁹ Kocktvedgaard s. 571ff, Plesner s. 201ff

ändå att den nya lagens omfattning skulle vara lika stort som den gamlas, i alla fall rent formellt³⁰. Regleringen om rättsliga fel är också kvar, men förtydligad och utvidgad vad gäller definitionen och påföljderna. Numera är det tydligare vad som avses med rättsligt fel. Det framgår tydligt att även panträtt och andra rättigheter avses. Men det har inte skett några stora förändringar i sak vad gäller lagens tillämpning på patentköp. Både den gamla och den nya köplagen är formellt tillämpliga på patentöverlåtelser, eftersom de gäller för köp av all lös egendom och patent utgör lös egendom. Båda lagarna är dock skrivna främst med tanke på handel med fysiska föremål, som kan transporteras och vars kvalitet förhållandevis enkelt kan undersökas. De problem som man i doktrinen pekat på vad gäller köplagens tillämpning på patentköp härrör främst från köplagens regler om rättsliga respektive faktiska fel, samt från de svårigheter som har sin grund i patenträttens immateriella karaktär³¹. Båda dessa problemområden kvarstår i stort sett oförändrade i den nya köplagen jämfört med den gamla. Reglerna om rättsliga fel har dock blivit förtydligade och i viss mån utvidgade. Inget tydligt avgörande vare sig i positiv eller negativ riktning har framkommit med den nya köplagen, vare sig i förarbeten eller lagtext, som kan användas för att bestämma hanteringen av patentöverlåtelser. Därför anser jag att de äldre slutsatserna och kommentarerna i doktrinen fortfarande är aktuella, även om man naturligtvis måste hålla i minnet att det inte är samma lagtext man arbetat med.

³⁰ prop. 1988/89:76 s. 61

³¹ Se ovan kap. 2.1.6

4 Några felsituationer

För att kunna avgöra om köplagens systemetik går att använda vid patentöverlåtelse, kommer jag nedan att undersöka ett antal potentiella felsituationer. Följande är de vanligaste feltyperna vid köp av patent³²: för det första att patentet inte går att använda i så stor omfattning som förutsatts på grund av tekniska begränsningar, och för det andra att förvärvaren inte kan förfoga över rättigheten på det sätt han tänkt sig.

Förfogandeinskränkning kan antingen innebära att någon annan har rätt att parallellt med köparen har rätt att utnyttja patentet – det kanske finns föränvändarrätt, eller kanske patentet blir ogiltigförklarat vilket innebär att alla andra får utnyttja rättigheten – eller vidare att patentförvärvaren är förhindrad att utnyttja patentet på grund av att patentet tillkommer någon annan. Jag skall nedan diskutera dessa felsituationer under den köprättsliga terminologin.

4.1 Rättsligt fel

Som framgått ovan råder en del tvekan om huruvida man kan använda köplagen på patentöverlåtelse, och svårigheten att avgöra vilka fel som skall räknas till de rättsliga felen framhålls som en stor del av denna svårighet³³. En del av dessa farhågor torde dock härröra från att den äldre köplagen från 1905 inte tydligt definierade begreppet rättsligt fel, utan bara lät det framgå indirekt från 59§ om hemulsansvar³⁴.

4.1.1 Allmänt om rättsligt fel

Vad som skall förstås med rättsliga fel framgår av köplagens 41§:

”Om tredje man har äganderätt till varan eller har panträtt eller annan liknande rätt i den (rättsligt fel) och det inte följer av avtalet att köparen skall överta varan med den begränsning som tredje mans rätt medför, gäller bestämmelserna om reklamation i 32§ 1 st. och 33§, om avhjälpande och omleverans i 34-36§§, om prisavdrag och hävning i 37-39§§, om skadestånd i 40§ samt om köparens rätt att hålla inne betalningen i 42§.

Köparen har alltid rätt till ersättning för den skada han lider genom ett rättsligt fel som förelåg vid köpet, om han varken kände till eller borde ha känt till felet.

Påföljder av rättsligt fel får även göras gällande, om tredje man påstår att han har en sådan rätt som avses i första stycket och det finns sannolika skäl för påståendet.”

Om tredje man kan göra gällande en sakrätt i det sålda godset, föreligger alltså ett rättsligt fel³⁵. Den mest väsentliga skillnaden gentemot de

³² Hultmark s. 692

³³ Se t. ex. Koktvedgaard s. 578f

³⁴ Hultmark s. 695

³⁵ Håstad kap. 7, Ramberg s. 441

”vanliga” feltyperna är att säljaren har strikt ansvar gentemot köparen för de rättsliga felen. Detta innebär att det inte spelar någon roll om säljaren var i god tro beträffande felet eller inte. Dessutom är köparens ställning gynnad i och med att 20§ inte gäller vid rättsliga fel, och därmed spelar det ingen roll om köparen kände till felet innan köpet. Om köparen är i ond tro beträffande ett rättsligt fel, är det ofta förutsatt att säljaren skall avhjälpa felet innan avlämnandet, t.ex. genom att lösa en pantförskrivning etc. Godtroskravet ersätts här med det som köparen kan anses ha godtagit. Det räcker alltså inte med att köparen kände till den sakrättsliga belastningen före köpet, utan han måste ha agerat på ett sådant sätt att han får anses ha accepterat att överta varan med belastningen.

Med uttrycket ”annan liknande rätt” avser man exempelvis retentionsrätt eller annan sakrätt. Det är däremot inte avsett att innefatta det fallet att varan är belastad med tredje mans immaterialrätt³⁶, t.ex. att varan omfattas av ett patent och därför endast i begränsad omfattning får säljas vidare.

Den avgörande tidpunkten för bedömningen av om rättsligt fel föreligger är vid den vanliga tiden för riskens övergång, d.v.s. när köparen har omhändertagit varan vid hämtningsköp och när den avlämnats till honom eller oberoende transportör vid transportköp³⁷.

Den ”vanliga” tvååriga reklamationsfristen enligt köplagens 32§ 2st gäller inte heller vid rättsliga fel. Däremot gäller 32§ 1st och 33§ vilket innebär att säljaren måste reklamera inom rimlig tid från varans avlämnande, om han märkt eller borde ha märkt felet.

4.1.2 Rättsligt fel i patent

Det finns en rad olika möjliga rättsliga fel vid patentöverlåtelse, och jag skall behandla några av dem i tur och ordning:

- Säljaren ägde inte patentet vid ”försäljningen”.
- Patentet var pantsatt i större utsträckning än vad köparen trodde.
- Patentet var ogiltigt vid köpet eller förklaras ogiltigt därefter.
- Det finns en licensrätt upplåten i det överlåtna patentet som köparen inte visste om.

4.1.2.1 Säljaren är inte rätt ägare till patentet

Det är uppenbart att det föreligger ett rättsligt fel om säljaren inte var rätt ägare till patentet. Det följer av själva definitionen av rättsligt fel i 41§. Godtrosvärförvärf av patent är inte möjligt³⁸. Därför kommer tvesalufall att sluta så att den förste köparen får rätten till patentet redan i och med

³⁶ Prop.1988/89:76 s. 141f

³⁷ Håstad kap. 3

³⁸ Se nedan kap. 4.5.1

köpeavtalet, och den andre köparen får hålla sig till säljaren och göra gällande rättsligt fel.

4.1.2.2 Patentet är pantsatt

Om patentet vid köpet var pantsatt i större utsträckning än vad köparen förutsatt vid köpet, föreligger likaså ett rättsligt fel³⁹. Panträtt är en begränsad sakrätt, och det framgår direkt av 41§ att en för köparen okänd pantsättning räknas som rättsligt fel.

4.1.2.3 Patentet förklaras ogiltigt efter köpet

Om patentet ogiltigförklaras är frågan mer komplicerad. Den som vill få patent på en uppfinning kan ansöka om detta hos PRV. PRV prövar om uppfinningen i fråga uppfyller PL:s villkor och meddelar i så fall patent. Om det senare befinns inte ha förelegat grund för patenterbarhet, kan patentet ogiltigförklaras i domstol. 52§ 1 st. PL räknar upp de grunder som kan bli aktuella för ogiltighet⁴⁰.

Är det då ett rättsligt fel att patentet efter köpet blir ogiltigförklarat? Å ena sidan behöver inte de omständigheter som ligger till grund för ogiltigheten vara kända för säljaren, och därför kan man anse att köparen efter köpet bör stå risken för en ogiltighetsförklaring. Å andra sidan är dessa omständigheter av sådan natur att de måste ha funnits redan vid köpet, ja redan när patentet meddelades. Därför kan köparen vilja hävda att detta är något som säljaren bör ansvara för, ungefär som ett fabriktionsfel i en vara som visar sig först efter köpet.

En möjlighet att lösa problemet med ogiltighetsförklaring skulle vara att dra paralleller med skuldebrevslagen och alltså behandla patentöverlåtelser som fordringar i allmänhet. Skuldebrevslagens 9§ innebär att säljaren svarar för fordringens eller rättighetens äkthet, men inte dess ”godhet”⁴¹, eller som det står i 9§, ”gäldenärens vederhäftighet”. Detta innebär, applicerat på patent, att ”den som överlåter ett patent står i ansvar för patenträttens giltighet och för att den vid tiden för överlåtelsern icke är förverkad eller förfallen”⁴². Säljaren ansvarar alltså för att patentet existerar vid tiden för överlåtelsern. Om patentet senare blir ogiltigförklarat, beror detta på att det redan vid överlåtelsern förelåg en materiell ogiltighet och felet skulle alltid ha förelegat före köpet. Därför skulle säljaren alltid bli ansvarig för ogiltighet som för ett rättsligt fel, om man använder sig av en sådan parallell. Detta resultat avvisas också⁴³ som en alltför tung börda för säljaren, och används som ett av de viktigaste argumenten emot att köplagen skulle kunna användas på patentköp.

³⁹ Vidare om pantsättning av patent nedan kap. 4.5.2

⁴⁰ Se ovan kap. 2.3

⁴¹ Almén s. 580, Koktvedgaard s. 578

⁴² Almén s. 580

⁴³ Koktvedgaard s. 578, Levin/Koktvedgaard s. 371

Det finns dock en annan möjlighet att lösa problemet⁴⁴: Eftersom rättsliga fel måste bero på sakrätter, så måste även ogiltigheten ge någon tredje man en sakrätt för att kunna räknas som ett rättsligt fel. Men ogiltigheten gör att alla får rätt att utnyttja patentet. Denna rätt bygger inte på en sakrätt utan är en "allmän rätt" för envar att utnyttja patentet. Den som utnyttjar en icke patentskyddad uppfinning gör inte detta på grund av en sakrätt gentemot någon, vare sig säljaren eller köparen. Detta är alltså inte ett rättsligt fel, utan får bedömas efter reglerna om faktiska fel⁴⁵.

4.1.2.4 Tidigare upplåten licensrätt

Om ett överlåtet patent redan belastas med en tidigare upplåten licensrätt, vad händer då med licensavtalet och överlåtelseavtalet? Det finns två huvudalternativ:

För det första att följa den gamla principen att köp bryter legostämman, d.v.s. behandla licensavtalet som ett vanligt nyttjanderättsavtal för lös egendom. Då blir det inte fråga om något fel överhuvudtaget för köparens del, eftersom belastningen faller bort⁴⁶.

För det andra kan det tänkas att licensrätten blir gällande mot förvärvaren i analogi med vad som gäller för överlåtelser, vilket innebär att det tidigare avtalet blir gällande och den förste köparen får rätten. Vissa författare anser att även licensrätt skall få sakrättsligt skydd och därmed kvarstå gentemot en senare godtroende köpare trots att den bara är en partiell nyttjanderätt⁴⁷. Då skulle den tidigare upplåtna licensen vara en sakrätt för tredje man och ett rättsligt fel föreligga i den senare transaktionen.

Propositionen till köplagen säger dock att 41§ inte är avsedd att tillämpas på tredje mans immaterialrätt⁴⁸. Då skulle alltså licensrätten, som utgör en (begränsad) immaterialrätt, inte falla under bestämmelserna om rättsliga fel, även om den kvarstod gentemot förvärvaren och alltså var en sakrätt som kan göras gällande mot honom. Hultmark hävdar dock att propositionens uttalande inte syftar på *avtalade* immaterialrätter utan bara på det fall när en vara utgör immaterialrättsligt intrång, och då skulle det fallet att patentet är belastat med en licensrätt kunna falla under begreppet rättsliga fel⁴⁹.

Reklamationsreglerna vid rättsligt fel är inte likadana som vid "vanliga" fel. Tvåårsregeln är borttagen och den enda inskränkning som finns kvar är det allmänna rekvisitetet i köplagens 32§ 1 st. om att köparen måste reklamera inom rimlig tid från det att han blev eller borde ha blivit medveten om felet.

⁴⁴ Hultmark s. 694f

⁴⁵ Vidare om faktiska fel nedan kap. 4.4.

⁴⁶ Jacobsson m.fl. s. 279, Håstad s. 143

⁴⁷ t.ex. Bernitz m.fl. s. 215, Hessler s. 232, 255, 343f

⁴⁸ prop. 1988/89:76 s. 141

⁴⁹ Hultmark s. 694

4.1.2.5 För användarrätt

Om någon kan visa att han använt uppfinningen innan patentet utfärdades, kan han av domstol meddelas en rätt att använda den patenterade uppfinningen utan att betala till patenthavaren. Detta utgör en sakrätt som han kan göra gällande även mot en köpare av patentet, som därmed inte får den konkurrensfria position han kanske räknat med. Därmed föreligger ett rättsligt fel⁵⁰.

4.2 Immaterialrättsliga fel

4.2.1 Allmänt om immaterialrättsligt fel

Om köparens rådighet över varan begränsas på grund av att dess användning eller vidareförsäljning inkräktar på tredje mans immaterialrätt, brukar man säga att det föreligger ett immaterialrättsligt fel⁵¹. Enligt köplagspropositionen skall detta inte anses som ett rättsligt fel, eftersom ”annan liknande rätt” i köplagens 41§ inte är avsedd att tillämpas på tredje mans immaterialrätt⁵². Propositionen hänvisar istället till ”allmänna regler”. Detta innebär att man varken anser att en analogi med reglerna om rättsliga fel eller om faktiska fel är självklar, utan att man har överlämnat detta till rättstillämpningen.

I NU 1984:5 avvisar man också tanken på strikt ansvar vid immaterialrättsligt fel. ”Att ålägga säljaren ett obetingat ansvar i fall varan gör intrång i annans immaterialrätt kan enligt arbetsgruppen inte komma i fråga⁵³. ” CISG, som i många avseenden påverkat köplagen, har en specialreglering för immaterialrättsliga fel i art. 42. Där åläggs säljaren ansvar för immaterialrättsligt fel, om han var i ond tro samtidigt som köparen var i god tro vid köpet. Dessutom gäller vissa territoriella begränsningar⁵⁴. Den norska köplagen (som är avsedd att i en enda lag implementera CISG samtidigt som den skall reglera inhemska och nordiska köp⁵⁵), har en regel med motsvarande innehåll i 41§ 4st. De övriga nordiska länderna ansåg för sin del att en sådan reglering skulle bli alltför onyanserad⁵⁶. Man kan alltså känna sig tämligen fri när man överväger vilka regler som lämpligen bör gälla på detta området. Ramberg anser att man bör

⁵⁰ Vidare om för användarrätt nedan kap. 4.2.2.4

⁵¹ Ramberg s. 77: ”Med immaterialrättsligt fel anses att tredje man gör gällande sådan ensamrätt att begagna eller utnyttja varan som följer av patenträtt, [...] eller annan immaterialrätt.” Se även Bernitz m.fl. s. 266.

⁵² Prop. 1988/89:76 s. 141

⁵³ NU 1984:5 s. 188f

⁵⁴ Honnold s. 347ff, Schlechtriem s. 351ff

⁵⁵ Bergem/Rognlien s. 260, NU 1984:5 s. 195f

⁵⁶ NU 1984:5 s. 189

lägga ansvaret någonstans mellan det strikta ansvaret för rättsligt fel och CISG:s relativt säljarvänliga ansvarsmodell⁵⁷.

De flesta författare anser att analogier från reglerna om faktiska fel bör vara den lämpligaste metoden för att lösa problemet med immaterialrättsliga fel. Det som avgör blir då framför allt vilka befogade förväntningar köparen hade på varan vid köpet. Sevón m.fl. säger, mycket försiktigt, att ”förmodligen ligger det här närmare till hands att stödja sig på analogier från reglerna om faktiska fel”⁵⁸. Hellner/Ramberg är mindre försiktiga. De anser att de allmänna felreglerna kan tillämpas, om varan avviker från vad köparen med fog kunnat förutsätta, och de vill också ta viss hänsyn till hur frågan bedöms enligt CISG⁵⁹. CISG är mindre sträng mot säljaren än de vanliga felreglerna, eftersom säljaren endast måste avlämna en vara fri från immaterialrättsliga belastningar om han kände till eller inte kunde vara ovetande om sådana belastningar. Vid bedömningen av immaterialrättsliga fel måste man naturligtvis ta hänsyn till om köparen kan anses ha tagit på sig risken för immaterialrättsliga anspråk från tredje man. Användningssättet och användningsorten kan ha betydelse för hur stor denna risk är, och köparen kan själv ha bidragit till att anspråken framställdes genom att vid beställningsköp ha lämnat ut ritningar eller andra anvisningar för tillverkningen av varan. En riktig tolkning av avtalet kan alltså ge till resultat att köparen får stå risken för immaterialrättsliga anspråk från tredje man. Tolkningen kan å andra sidan resultera i att säljaren får ansvara, oavsett om han varit i god tro⁶⁰. Detta beror i så fall inte på en parallell med reglerna om rättsliga fel utan på en konkret avtalsstolkning. Det finns dock även författare som i vissa fall vill hänföra immaterialrättsliga fel (och rådighetsfel) till de rättsliga felen⁶¹.

4.2.2 Immaterialrättsligt fel i patent

Det händer ofta att reglerna om immaterialrättsliga fel och reglerna om rättsliga fel kolliderar när det gäller överlåtelse av patent⁶². Begreppet immaterialrättsliga fel är till för just de situationer då man handlar med immaterialrättsligt skyddade varor. Levin/Nordell säger apropå immaterialrättsligt fel i patent att ”eftersom ett immaterialrättsligt fel inte skiljer sig från andra typer av fel [...] kan man på goda grunder ifrågasätta denna ståndpunkt [att felreglerna i 17§ bör tillämpas]. Att hänföra

⁵⁷ Ramberg s. 258

⁵⁸ Sevón m.fl. s. 104

⁵⁹ Hellner/Ramberg s. 213

⁶⁰ Hellner/Ramberg s. 213, Andersen s. 124

⁶¹ Elmelund/Gade s. 153ff. SOU 1976:66 s. 343 synes också vilja hänföra immaterialrättsliga fel till kategorin rättsliga fel, men detta uttalande får anses överspelat av prop. 1988/89:76 s. 141.

⁶² CISG säger enligt Hultmark s. 693 att reglerna om immaterialrättsliga fel får ta över, om det blir en kollision. Men CISG skall ju inte tillämpas på patent överhuvudtaget, se nedan kap. 5.1, och alltså behöver man inte känna sig bunden vid vad konventionen säger i frågan.

immaterialrättsliga fel till reglerna om rättsliga fel förefaller, trots avsaknad av särskild reglering, mest ändamålsenlig.”⁶³

Det är ofta inte särskilt konstruktivt att försöka att skilja rättsliga och immaterialrättsliga fel åt vad gäller patentöverlåtelser. Om man skall behandla rättsliga och immaterialrättsliga fel i patent olika, råkar man på ett antal fruktlösa och besvärliga avgränsningsproblem. De flesta rättsliga fel vid patentöverlåtelse kan också sägas vara immaterialrättsliga, och vice versa. För att illustrera detta skall jag nedan diskutera ett antal felsituationer.

4.2.2.1 Säljaren är inte rätt ägare till patentet

Om patentet tillhörde någon annan vid avtalstillfället, kan aldrig köparen få äganderätten till det, eftersom godtrosvärv inte är möjligt vid patentköp⁶⁴. Detta kan tyckas vara det mest uppenbara fallet av rättsligt fel av alla. Äganderätten är den mest ingripande sakrätten som kan tänkas, och den kan göras gällande mot envar. Men om nu tredje man, den rätte ägaren, gör anspråk på patentet gentemot ”köparen”, är detta ett anspråk från tredje man grundat på en immaterialrätt, och tycks alltså per definition också ett immaterialrättsligt fel. Å andra sidan kan det hävdas, att denna rätt för tredje man inte baseras på immaterialrätten utan på hans äganderätt till densamma. Detta skulle då inte vara ett immaterialrättsligt fel utan ett rättsligt fel. Distinktionen är dock inte särskilt konstruktiv i detta fall. Köparens situation är densamma, vare sig man räknar felet som rättsligt eller immaterialrättsligt. Köplagens 41§ kan inte tillämpas direkt på denna situation på grund av uttalandet i prop. 1988/89:76 s. 141 om att köplagens reglering beträffande rättsliga fel inte är avsedda att tillämpas på tredje mans immaterialrätt. Däremot torde det inte finnas något som hindrar en analog tillämpning av samma paragraf, fastän det kan tyckas vara en omotiverad omväg. Propositionen pekar bara ut ”allmänna regler” som lösning på problemet. Det är också rimligt att en säljare av immaterialrätt skall ha lika stort incitament att vara noggrann med sin fångskedja som en säljare av lösöre. En köpare av patenträtt kan inte förlita sig på patentregistret⁶⁵. Det kan därför till och med vara svårare för en patentköpare än för en köpare av lösöre att bedöma om säljaren är den rätte ägaren. Vid lösöreköp kan man se besittningen som legitimerande moment, vilket också avspeglas i reglerna om godtrosvärv, medan patent som bekant inte kan besittas och annat legitimerande moment saknas.

4.2.2.2 Patentet är pantsatt

Detta tycks vara ett fall då ett rättsligt fel i immaterialrätt inte samtidigt kan sägas vara ett immaterialrättsligt fel. En panträtt är inte en immaterialrätt och tredje mans anspråk i detta fall kan alltså inte sägas grunda sig på en immaterialrätt. Det fallet att patentet är pantsatt i högre grad än vad köparen hade kännedom om, ryms däremot direkt under 41§ köplagen eftersom

⁶³ Levin/Nordell s. 26

⁶⁴ Se nedan kap. 4.5.1

⁶⁵ Se nedan kap. 4.5.1.3

panträtten är en sakrätt som tredje man kan göra gällande gentemot köparen. Pantsättningsfallen skall alltså räknas som rättsliga fel men de verkningar som följer därav i form av säljaransvar etc.

4.2.2.3 Patentet förklaras ogiltigt efter köpet

Ogiltighet kan inte vara ett immaterialrättsligt fel. Tredje man har inget anspråk grundat på immaterialrätt. Är patentet ogiltigt, är ingen immaterialrätt längre inblandad. Ogiltighet skall alltså räknas som antingen ett rättsligt eller ett faktiskt fel. Om man drar paralleller med skuldebrevslagen, skall ogiltighetsfallen räknas som rättsligt fel och säljaren alltså bära ett strikt ansvar för patentets ogiltighet. Om man istället väljer att ta fasta på att 41§ kräver en sakrätt för tredje man, är ogiltighet inte att betrakta som ett rättsligt fel utan som ett faktiskt fel⁶⁶

4.2.2.4 Tidigare upplåten licensrätt

En licensrätt är en immaterialrätt för tredje man. Det är inte säkert att licenshavaren kan göra licensrätten gällande gentemot köparen av ett patent. Det kan tänkas att man skall låta den gamla principen om att köp bryter legostämman gälla, vilket skulle innebära att licensupplåtelsen får vika för överlåtelsen. Det kommer då inte att finnas något fel över huvud taget i relationen mellan patentköpare och patentsäljare. Belastningen har fallit bort. Men om man istället i sakrättsligt hänseende skall likställa licensrätten med vad som gäller för överlåtelser, kommer tredje man att kunna göra sin rätt gällande gentemot köparen. Oavsett om denna rätt skall anses som rättsligt fel eller inte⁶⁷ så kommer den att utgöra ett immaterialrättsligt fel i patentet.

4.2.2.5 För användarrätt

En för användarrätt är en av domstol meddelad rätt att använda den patenterade uppfinningen utan att betala till patenthavaren. Detta är ett krav baserat på immaterialrätt, och därmed föreligger en situation där det finns ett immaterialrättsligt fel. Ett strikt ansvar som för rättsliga fel för att det inte dyker upp en för användarrätt, skulle dock vara en mycket tung börda för säljaren. Det är väldigt svårt att gardera sig mot sådant, precis som att gardera sig mot att patentet ogiltigförklaras. För användarrätt är strängt taget mera lik ogiltighetsfallet än de andra immaterialrättsliga felen. Både ogiltighet och för användarrätt får till effekt att köparen inte får den konkurrensfria position han räknat med. Någon eller några eller till och med alla andra får rätt att utnyttja den patenterade uppfinningen parallellt med honom. Både ogiltighet och för användarrätt är en rättighet att inkräkta på patenthavarens ensamrätt som måste fastställas av domstol för att gälla. Eftersom för användarrätten och ogiltigheten har stora likheter, och en säljare möter liknande svårigheter när han försöker förutse dem, finns det skäl för

⁶⁶ Se ovan kap. 4.1.2.3

⁶⁷ Se ovan kap. 4.1.2.4

att undanta för användarrätten från de övriga immaterialrättsliga felen, och lösa för användarfall på samma sätt som ogiltighetsfallen⁶⁸.

4.3 Rådighetsfel

4.3.1 Allmänt om rådighetsfel⁶⁹

Begreppet rådighetsfel är tämligen unikt för den svenska rättsordningen. I många andra länder betraktar man inte rådighetsfel som en egen felkategori⁷⁰. Rådighetsfel kallas den situationen, att köparen inte förvärvar den rådighet över den köpta egendomen som han med fog kunnat förvänta sig, på grund av offentlighetsrättsliga begränsningar av hans möjlighet att nyttja egendomen⁷¹. Det rör alltså egentligen inte egendomens egenskaper, utan begränsningar i hur den får användas. Problemet aktualiseras främst vid olika förbud av myndigheter.

Länge fick de svenska domstolarna söka sig fram på egen hand vad gäller begreppet rådighetsfel. Ibland bedömdes de med hjälp av förutsättningsläran, ibland med hjälp av de köprättsliga reglerna om faktiska fel. I JB 4:18 finns numera (sedan 1970) en bestämmelse som gör rådighetsfelet till en egen felkategori mellan rättsliga och faktiska fel. Det anses dock inte särskilt lämpligt med analogier från denna bestämmelse till köp av lös egendom och andra avtal⁷².

Numera är den allmänna ståndpunkten att rådighetsfel bör bedömas i huvudsak enligt reglerna om faktiska fel, fastän undantag kan vara möjliga. Om säljaren i det enskilda fallet är mycket närmare än köparen till att känna till de omständigheter som ligger till grund för rådighetsinskränkningsen, kan säljaren åläggas ett objektivt ansvar. Egenskaper som är nödvändiga för att lagligen kunna använda varan enligt dess ändamål, anses också vara säljarens ansvar, även om inget nämnts om de aktuella egenskaperna vid köpet⁷³. Man är i doktrinen dock inte böjd att låta rådighetsfel i lös egendom utgöra en egen felkategori, såsom tidigare ansetts⁷⁴.

⁶⁸ Hultmark s. 695f, Levin/Koktvedgaard s. 371ff. Vidare om faktiska fel nedan kap. 4.4.

⁶⁹ För en mer ingående genomgång av begreppet rådighetsfel, se Hellner i Festskrift till Ramberg s. 209ff.

⁷⁰ Hellner i Festskrift till Ramberg s. 209

⁷¹ Hellner i Festskrift till Ramberg s. 209

⁷² Hellner i Festskrift till Ramberg s. 211

⁷³ Elmelund-Gade s. 153, 155

⁷⁴ Hellner i Festskrift till Ramberg s. 209ff, Hellner/Ramberg Speciell avtalsrätt II häfte 2 s. 117, 202, Bergem/Rognlien, s. 257, se dock Håstad s. 130f som intar en något mer reserverad position.

4.3.2 Rådighetsfel i patent

Ett rådighetsfel i patent kan sägas föreligga till exempel om den patenterade uppfinningen på grund av offentlighetsrättsliga föreskrifter inte alls eller endast i begränsad utsträckning kan exploateras. I enlighet med vad som sagts ovan är det rimligaste att tillämpa de vanliga köprättsliga felreglerna om faktiska fel, d.v.s. vad köparen hade fog att förvänta sig⁷⁵. Om det inte föreligger sveklignande omständigheter, och säljaren varken kände till eller borde ha känt till rådighetsinskränkningen, kan jag inte se något skäl till att en patentöverlåtelse skulle behandlas annorlunda än lösöreköp och säljaren åläggas strängare ansvar vid försäljning av ett patent jämfört med ett ”vanligt” köp. De vanliga felreglerna blir alltså tillämpliga och det relevanta blir framför allt vad köparen hade fog att förvänta sig av det köpta. Denna slutsats kommer de flesta av de författare, som har berört frågan, till.

4.4 Faktiska fel

De felsituationer som inte skall bedömas enligt reglerna om rättsliga fel, skall alltså bedömas enligt de ”vanliga” felreglerna. Frågan om hur varan skall vara beskaffad för att inte anses felaktig behandlas i köplagens 17§. Den skall för det första naturligtvis ha de egenskaper som framgår av avtalet. Vidare skall den vara ägnad för sitt allmänna och särskilda ändamål, stämma överens med prov etc. som lagts fram av säljaren, vara lämpligt förpackad, samt till sist i allmänhet stämma överens med vad köparen med fog kunnat förutsätta⁷⁶.

Det som ger upphov till tveksamheter vad gäller köplagens tillämpning på patentköp, är som nämnts ovan framförallt att ett patent inte kan överlämnas och besittas rent fysiskt. Jag skall därför diskutera vad som kan vara en lämplig tidpunkt för riskövergången och felbedömningen, och sedan sammanställa vad en köpare av patent enligt doktrinen i allmänhet kan ha fog för att förvänta sig av det köpta, förutom det som framgår av avtalet.

4.4.1 Felbedömning och riskövergång vid patentöverlåtelser

I köplagen knyts riskövergången och därmed också tidpunkten för felbedömningen till avlämnandet av varan. Ett patent kan inte avlämnas, och därför uppkommer frågan om vilken av parterna som står risken för att något oväntat händer med patentet. Det kan till exempel dyka upp anspråk på en för användarrätt eller ogiltighetsförklaring, det kan framkomma ny teknik som gör patentet värdelöst, och konjunkturen kan vika så att marknaden för det som framställs med stöd av patentet försvinner.

⁷⁵ Hultmark s. 689, Rosén s. 259 (om motsvarande situation inom upphovsrätten).

⁷⁶ För utförligare genomgång av felreglerna se Ramberg s 266ff.

En lösning är att ersätta avlämnandet av den egentliga varan (patentet) med något fysiskt föremål, förslagsvis patentskriften, som alltså skulle anses vara bärare av patenträtten, och på det sättet kunna tillämpa köplagens regler. För detta pläderades i äldre litteratur, men tanken har övergivits⁷⁷.

En annan möjlighet är att låta registrering i patentregistret få motsvara överlämnandet. Men registrering är inte obligatorisk och har inte tillerkänts sådan materiellt-rättslig verkan⁷⁸. Det har flera gånger föreslagits att göra patentregistret obligatoriskt och ge det materiell rättsverkan⁷⁹. En förebild skulle kunna hämtas från fastighetsrätten där fastighetregistret fyller funktionen att legitimera säljaren. Denna funktion är möjlig därför att fastighetsregistret är obligatoriskt och innehåller fullständiga och pålitliga uppgifter om ägarförhållandena. I förhållande till fastighetsregistret har patentregistret den nackdelen att det inte är fullständigt. Det är inte heller obligatoriskt utan överlåtelser och licensupplåtelser antecknas endast på begäran. Att någon antecknats som ägare i patentregistret som patenthavare har egentligen bara en effekt, nämligen att den som senast antecknats som patenthavare skall anses som sådan i mål som rör patentet, s. k. passiv saklegitimation. Bestämmelsen får sin huvudsakliga betydelse när någon väcker talan mot patenthavaren som svarande, t. ex. rörande ogiltighet eller tvångslicens. För att i övrigt ge patentregistret rättsverkan skulle man få införa en administration av samma slag som inskrivningsväsendet, och dessutom en omfattande lagstiftning. Tillämpningen av alla dessa regler skulle skapa ett betydande merarbete för patentverket såväl som för näringslivet. Dessutom skulle det ändå inte vara möjligt att skapa någon absolut trygghet för tredje man, eftersom det alltid kommer att vara möjligt att det patent som överlåtits blir förklarat ogiltigt.

Den naturliga utgångspunkten vid köp är egentligen att låta risken för varan ligga på dess ägare. När äganderätten övergår, övergår också risken för varan. Problemet vid köp av lösöre är att köparen inte får sakrättsligt skydd från säljarens borgenärer förrän varan har avlämnats. Dessutom har oftast den som har varan i sin besittning lättare att skydda varan så att den inte förstörs. Därför har vad gäller lösöre äganderättsövergången övergetts som relevant tidpunkt och istället har avlämnandet gjorts avgörande⁸⁰. Eftersom en köpare av patent får sakrättsligt skydd redan vid avtalstillfället⁸¹, finns inget egentligt skäl att inte låta risken och felbedömningen följa äganderätten, alltså att låta avtalstidpunkten bli avgörande.

Då man fastställt vilket moment som skall anses motsvara överlämnandet, uppkommer frågan vid vilken tidpunkt ett fel skall anses ha uppstått. Formell ogiltighet och formell för användarrätt⁸² som förelåg före

⁷⁷ Undén s. 78f

⁷⁸ Se nedan kap. 4.5.1.3.

⁷⁹ prop. 1977/78:1 del A s. 243ff, prop. 1987/88:4 s. 14f

⁸⁰ Ramberg s. 212ff

⁸¹ Se nedan kap. 4.5

⁸² Se ovan kap. 2.3

avtalsstillfället är klara fall, de uppkom naturligtvis före denna tidpunkt. Likaså är tvångslicens inte särskilt svårt, eftersom det lätt kan avgöras när någon blev beviljad en sådan av domstol. De svåraste fallen torde vara ogiltighet och för användarrätt, som upptäcks efter avtalsstillfället.

Även om ogiltighet och för användarrätt ofta inte upptäcks och bekräftas förrän efter avtalsstidpunkten, måste det ha förelegat åtminstone materiell ogiltighet respektive för användarrätt vid avtalsstillfället. Detta skulle ge till resultat att alla sådana fel skulle anses ha förelegat åtminstone in nuce före avtalsstillfället. Därmed skulle alltså överlåtaren ha ansvar för patentets giltighet även efter avtalsstidpunkten, om köparen haft fog att förutsätta att han skulle förvärva ett patent utan materiell ogiltighet eller för användarrätt.

4.4.2 Vad köparen har fog att förutsätta

Vad kan man då anse vara normal standard för ett patent? 17§3st talar om den abstrakta felbedömningen, d.v.s. vad köparen hade fog att förvänta sig, förutom vad som avtalats och att varan skall var lämpad för sitt ändamål.

Främst kan en patentköpare förvänta sig att patentet är giltigt vid köpetillfället och att det tillhör säljaren⁸³.

Vidare svarar säljaren för att patentet fungerar på det sätt som anges i patentbeskrivningen, alltså att det rent tekniskt är utförbart⁸⁴. Säljaren har också ansvar gentemot köparen för att patentets utövande inte resulterar i föremål med oväntade skadebringande egenskaper⁸⁵, även om köparen naturligtvis själv i sin tur är ansvarig gentemot sina kunder för eventuella produktskador i detta led.

Normal standard innefattar däremot inte, och säljaren ansvarar inte utan särskild utfästelse för, att patentet är ekonomiskt lönsamt och att det är värt lika mycket som köparen trodde vid köpet⁸⁶. Att det inte är lönsamt är alltså inget fel i patentet, ”lika lite som det är ett fel hos en fordringsrätt att den inte är säker eller hos en aktie att dess värde understiger köpeskillingen”⁸⁷.

Kan då en patentköpare med fog förutsätta att patentet är fritt från latent ogiltigförklaring eller latent för användarrätt (det som ovan kallas materiell ogiltigförklaring respektive för användarrätt)? Ett sätt att se på saken är att anse att det ligger i patentets natur att det kan bli ogiltigförklarat. Grunderna för ogiltigförklaring står i 52§ PL så ingen kan bli förvånad av principiella skäl om ett patent ogiltigförklaras⁸⁸. ”Det man erhåller som ägare av ett

⁸³ Almén s. 580, Undén s. 80

⁸⁴ Plesner s. 218f. Se dock Levin/Koktvedgaard s. 370, som anser att detta är köparens risk, om inte säljaren har gjort en positiv utsaga.

⁸⁵ Sandgren s. 224

⁸⁶ Almén s. 580, Koktvedgaard s. 579, Undén s. 80, se dock Sandgren s. 223

⁸⁷ Almén s. 580

⁸⁸ Plesner s. 211, Undén s. 80, Hultmark s. 695ff, se dock Hultmarks slutsats s. 698.

patent är inte en garanterad ensamrätt, utan en sorts bevisbördefördel – det presumeras att man har ensamrätt till dess motsatsen kan bevisas. Risken för ogiltigförklaring eller för användarrätt är något som kan åläggas patentköpare med motiveringen att patentköparen måste kalkylera med dessa risker när han värderar patentet.”⁸⁹

Detta synsätt skulle leda till en del problem, varav det allvarligaste tycks vara att transaktionskostnaderna kan stiga om även en patentköpare skulle vara tvungen att göra omfattande undersökningar för att få reda på om patentet är säkert. En sådan undersökning har vanligtvis gjorts, både av den som sökt patent innan ansökan lämnats in och av Patentverket innan patentet meddelats. En annan möjlighet skulle då vara att betrakta efterföljande ogiltighet som ett dolt fel som förelåg vid köpet. Man skulle kunna jämföra med fabriktionsfel etc. vid vanliga lösöreköp. För att undgå det stränga objektiva ansvaret för eventuell efterföljande ogiltighetsförklaring skulle säljaren då vara tvungen att friskriva sig i avtalet. Detta skulle i sin tur göra köparen uppmärksam på risken för ogiltighet och därmed få honom att räkna med denna risk i sina kalkyler⁹⁰. Jag anser att det ligger närmast till hands att inte anse att det är normal standard för ett patent att vara fritt från materiell ogiltighetsförklaring eller för användarrätt. Detta skulle innebära att vanligt culpa-ansvar åläggs säljaren när det gäller detta problem.

Normal standard kan inte heller anses innefatta att säljaren åläggs någon form av garanti för att det inte tillkommer några rådighetsfel på grund av ingrepp från det offentliga sida. Efter köpet får köparen stå för denna risk⁹¹. Tekniska framsteg som gör att patentet blir mindre värt går också på köparens risk⁹².

Säljaren ansvarar som alltid för positiva utsagor som han har gjort. Hultmark påpekar dock det kanske självklara att säljaren inte svarar för allt köparens värderingsunderlag. Exempelvis är sannolikt en stor del i en köparens värdering av ett patent hans antagande om framtida konjunkturutveckling, vilken naturligtvis inte säljaren ansvarar för.

4.5 Sakrättsliga aspekter

4.5.1 Godtrosvärvarv

4.5.1.1 Godtrosvärvarv av lösöre

Lag (1986:796) om godtrosvärvarv av lösöre, som i huvudsak bygger på äldre praxis⁹³ ställer upp följande villkor för att ett godtrosvärvarv skall

⁸⁹ Hultmark s. 695f

⁹⁰ Hultmark s. 697

⁹¹ Plesner s. 217

⁹² Plesner s. 220, se dock Sandgren s. 224

⁹³ Malmström s. 150

anses ha skett: Säljaren skall ha haft varan i sin besittning vid avtalet, köparen skall ha fått varan i sin besittning, och hela tiden skall köparen vara i god tro. Om dessa rekvisit är uppfyllda, har köparen gjort ett s.k. extinktivt fång, d.v.s. han utsläcker (extingverar) den rätte ägarens rätt. Denne har visserligen därefter rätt att få tillbaka egendomen mot lösen, men denna rätt spelar inte någon större roll rent praktiskt⁹⁴. Lösensumman skall uppgå till lika mycket som köparen betalt för egendomen, plus de kostnader han haft för förvärvet och för varans förbättring⁹⁵.

Lagen om godtrosvärv av lösöre finns till därför att man i vissa fall har ansett köparen vara mera skyddsvärd än tredje man/ägaren. Även hänsyn till omsättningen har nämnts. ”Reglerna om godtrosvärv brukar motiveras främst av hänsyn till borgenärernas och omsättningens intressen. Ett väl utbyggt godtrosskydd är en väsentlig komponent i en fungerande rättslig reglering av realkrediter.”⁹⁶

Godtroslagen kan alltså leda till att ett rättsligt fel bortfaller mellan köparen och säljaren, och den rätte ägaren får istället en fordran på säljaren. Men även om köparen skulle kunna ha rätt att utnyttja godtrosvärvsreglerna, så kan man inte därav dra slutsatsen att han *måste* göra det. Han kan välja att istället hålla sig till säljaren som motpart och göra gällande rättsligt fel gentemot honom, och låta tredje man få varan. Detta gäller i vart fall om säljaren varit i ond tro, men troligen också om säljaren varit i god tro⁹⁷.

Löpande skuldebrev kan godtrosvärvas, det följer av bl.a. 13-15§§ i skuldebrevlagen. Vad gäller enkla skuldebrev kan de aldrig godtrosvärvas av någon som aldrig varit rätt ägare⁹⁸. Däremot är det möjligt med godtrosvärv vid tvesala, enligt 31§2 st. Om den andre köparen denuncierar gäldenären före den förste hinner göra det, blir den andre förvärvaren rätt ägare. Från dessa regler är det vanligt att göra analogier till ”enkla fordringar och andra rättigheter”⁹⁹, och skuldebrevlagen är också i viss mån avsedd för sådana analogier¹⁰⁰. Även pantträtt i lösöre kan godtrosvärvas och då krävs, liksom vid godtrosvärv, tradition för att pantsättningen skall bli giltig¹⁰¹.

4.5.1.2 Godtrosvärv av patent

Som sagts ovan kan man alltså göra analogier från reglerna om enkla skuldebrev till enkla fordringar och rättigheter i allmänhet, d.v.s. fordringar

⁹⁴ SOU 1985:10 s. 37f

⁹⁵ Malmström s. 151, lagen om godtrosvärv 5§

⁹⁶ Prop. 1987/88:4 s. 15

⁹⁷ Bergem/Rognlien s. 256, Sevón m.fl. s. 104. Det finns inga motsvarande kommentarer i svensk doktrin, men samma princip torde gälla här.

⁹⁸ Mellqvist/Persson s. 138

⁹⁹ Mellqvist/Persson s. 106

¹⁰⁰ Malmström s. 176

¹⁰¹ Prop. 1987/88:4

och rättigheter som inte uttryckts i något skuldebrev. Kan man då anse att patent och andra immaterialrätter är ”rättigheter i allmänhet” och analogisera från skuldebrevslagen? Svaret är nej, åtminstone vad gäller godtrosvärk.

Immaterialrätter kan aldrig godtrosvärvas, inte ens om det rättsliga felet ”bara” består i tvesala. Det finns ingen att denuntiera, vilket gör analogi från skuldebrevslagen omöjlig. Det finns inte heller någon möjlighet till besittning som skulle kunna ge en godtroende köpare intrycket att säljaren hade rätt att förfoga över rätten i analogi med lagen om godtrosvärk av lösöre. Äganderätt till patent kan alltså inte godtrosvärvas, och detsamma torde gälla för konkurrerande upplåtelser, om patenthavaren upplåter två sinsemellan oförenliga licensrätter. Inte heller en begränsad rätt som panträtt i patent kan godtrosvärvas¹⁰².

4.5.1.3 Patentregistrets rättsverkningar

En möjlighet att lösa svårigheterna beträffande godtrosvärk av patent skulle vara att ge patentregistret materiella rättsverkningar. Man skulle kunna ge registreringen innebörden att avtal om överlåtelse och upplåtelse av patent inte skulle få verkan mot tredje man förrän avtalet hade registrerats i patentregistret. Tredje man skulle då på ett enkelt sätt kunna få säkra upplysningar om rättsförhållandena rörande ett patent. Denna lösning har flera gånger föreslagits i lagstiftningssammanhang, men avvisats. Det ansågs att det skulle bli för dyrt, skapa för mycket merarbete både för näringslivet och patentverket, och ”det skulle dessutom [...] ändå inte vara möjligt att skapa någon absolut säkerhet för tredje man, eftersom det under alla förhållanden var möjligt att själva det patent, som utgjorde grunden för rättigheten, kunde förklaras ogiltigt”¹⁰³. Det tycks alltså vara klart att patentregistret inte har någon materiellt-rättslig funktion utan bara ger passiv saklegitimation¹⁰⁴. Inte heller denna väg är alltså öppen för att skapa en möjlighet till godtrosvärk av patent.

4.5.2 Pantsättning av patent

Före 1988 var det i högsta grad tveksamt om det över huvud taget gick att med sakrättslig verkan pantsätta ett patent. Detta hänger samman med att det enligt svensk rätt anses att det krävs någon form av publicitetsmoment för att sakrättsligt skydd skall anses uppkomma¹⁰⁵. Patent kan inte traderas, och det finns ingen gäldenär att denuntiera. Det fanns tidigare heller ingen möjlighet att registrera pantavtal i patentregistret. Den enda lösning för ett egentligt pantavtal som fanns kvar var då att låta redan avtalet om pantsättning ge panthavaren sakrättsligt skydd. Denna lösning diskuterades men bl.a. i direktiven till SOU 1985:10 konstaterades att denna lösning inte

¹⁰² Bernitz m. fl. s. 215, Håstad s. 142ff, Håstad Sakrätt s. 77, 87, Plesner s. 203, SOU 1985:10 s. 37f, Undén s. 78ff, prop. 1987/88:4 s.14ff, Rosén s. 261.

¹⁰³ Prop. 1977/78:1 del A s. 244. Se även denna prop. s. 243ff och prop. 1987/88:4 s. 14ff.

¹⁰⁴ Jacobsson m.fl. s. 281

¹⁰⁵ SOU 1985:10 s. 79

var lämplig. Man påpekade också att risken för illojala transaktioner var större vid pantsättning än vid överlåtelse, samt att pantavarna måste kunna på ett säkert sätt avgöra vilken företrädesordning de har. Säkerhetsöverlåtelse var alltså den enda säkra möjligheten att tillgodogöra sig patentets kreditvärde.

Nu finns i PL infört ett kapitel 12 som innehåller uttryckliga regler för pantsättning av patent. Syftet med dessa regler är att skapa bättre möjligheter, särskilt för små uppfinnare, att kunna ställa säkerhet för krediter¹⁰⁶. Det sakrättsliga momentet uppnås genom en registrering av ett skriftligt pantavtal hos PRV. Om flera panträtt i samma patent upplåses, får den företrädare vars ansökan först kommit in till registreringsmyndigheten. Av samma skäl som ovan anförts vid diskussionen om sakrättsligt skydd för förvärvet¹⁰⁷ finns inget obligatoriskt och heltäckande register, motsvarande inteckningsväsendet i fastighetsrätten, eftersom ett sådant ansetts för dyrt. Metoden med frivillig registrering sägs vara enkel och billig¹⁰⁸.

Själva pantsättningen av ett patent kan aldrig godtrosförväras, d.v.s. den kan aldrig göras av någon som inte varit behörig. Även om registrering har skett, kan den upphävas, om det visar sig att det inte är den rätte pantavaren som upplåtit panträtt.

När väl en giltig pantsättning har gjorts, torde panträtt kunna godtrosförväras enligt samma regler som fordringen till vilken den är knuten¹⁰⁹. Det skulle vara orimligt om det skulle vara möjligt att förvärva fordringen mot pantavaren, men inte säkerheten (panten). Då skulle den ursprungliga pantavaren sitta med en panträtt utan fordran, vilket torde vara ganska värdelöst. Den som godtrosförvärvat fordringen skulle vara utan säkerhet, och den som vunnit på det hela skulle vara pantavaren och dennes borgenärer som skulle kunna utnyttja en kredit som de inte ställt någon säkerhet för. Det enda rimliga är att låta säkerheten följa fordringen.

I praktiken är det fortfarande inte särskilt vanligt med pantsättningar av patent. Säkerhetsöverlåtelse och företagshypotek är alltså de huvudsakliga sätten på vilka patent utnyttjas som säkerhet¹¹⁰.

¹⁰⁶ prop. 1987/88:4 s. 8

¹⁰⁷ Se kap. 4.5.1.3.

¹⁰⁸ SOU 1985:10 s. 69ff

¹⁰⁹ Walin s. 267

¹¹⁰ Bernitz m. fl. s. 216

5 Internationella patentöverlåtelse

5.1 CISG

FN-konventionen 1980 om internationella köpeavtal, CISG, är enligt sin art. 1 tillämplig på "sale of goods". Det finns ingen positiv definition av detta begrepp, men man kan sluta sig till vad som avses från andra bestämmelser i CISG och om man tittar på dess historiska utveckling. Konventionens tillämpningsområde begränsas av art 2(d) och 3. Det som uteslutes i dessa artiklar är sådana varor som är "intangibles", d.v.s. som är icke-materiella (immateriella saker och tjänster). (För att slippa uppslitande diskussioner om huruvida elektricitet är en fysisk vara eller ej, har man helt enkelt uteslutit köp av elektricitet från konventionens tillämpningsområde.) Böcker, skivor och datorprogram av standardtyp anses falla under CISG fastän de så att säga är bärare av immateriella rättigheter. Men här rör man sig i gränslandet för konventionens tillämpningsområde¹¹¹. Det är tveksamt om icke standardiserade datorprogram skulle anses falla under CISG. Rörande de immateriella rättigheterna som patent, råder idag en konsensus om att konventionen inte är tillämplig¹¹².

Konventionens historia stödjer också denna uppfattning. De tidiga utkasterna från 30- 50- och 60-tal till det som sedermera blev CISG var skrivna på franska. De omfattade handel med "objets mobiliers corporels", d.v.s. flyttbara fysiska föremål. 1974 i New York förenklades den franska versionen till att omfatta "marchandises" men ingen förändring i sak avsågs¹¹³. När det inte finns några internationella konventioner som är tillämpliga, måste man fylla ut denna "lucka" med det lands inhemska rätt som pekas ut av de internationellt privaträttsliga lagvalsreglerna¹¹⁴.

Det har i många sammanhang sagts att den svenska lagen bör tolkas och tillämpas i harmoni med CISG. Detta gäller dock inte på de områden där den svenska lagen gäller för andra köp än dem som regleras av CISG¹¹⁵.

5.2 Lagvalsregler

¹¹¹ Bergem/Rognlien s. 498

¹¹² Honnold s. 101, Bergem/Rognlien s. 498

¹¹³ Schlechtriem, *Documentary History of the Uniform Law for international Sales*, 1989

¹¹⁴ Hellner, JT 1996-97 s. 12

¹¹⁵ Hellner, festskrift till Ramberg s. 223

Man kan alltså inte tillämpa CISG på internationella köp av patent. När CISG inte är tillämplig eller inte behandlar det aktuella problemet, måste man gå till de internationellt privaträttsliga reglerna för att peka ut ett lands lag¹¹⁶. På avtalsrättens område finns en konvention, Romkonventionen, som är tillämplig i Sverige sedan den 1 juli 1998. Konventionen styr lagvalet vid internationella avtal.

5.2.1 Patenträtten

När det gäller att avgöra vad som innefattas i själva patenträtten, vad den innebär, hur länge den gäller, dess skyddsomfång etc., använder man lagen i det land där rättigheten görs gällande, det s.k. skyddslandet. Rätten till ett patent i ett visst land är ett förmögenhetsobjekt som är skapat av detta lands rättsordning. Patentet kan givetvis inte i fysisk mening befinna sig i ett visst land, men det anses i rättslig mening befinna sig i skyddslandet¹¹⁷. Det finns t.o.m. de som anser att patent har så starka och oupplösliga band med skyddslandet, att deras behandling i IP-rättsligt hänseende bör närma sig vad som gäller för fast egendom som befinner sig i skyddslandet¹¹⁸.

5.2.2 Sakrättsligt

Generellt sakrättsligt gäller den s.k. lex rei sitae-regeln som innebär att ”sakarättsliga förändringar bör prövas enligt lagen i det land där sakrätten befann sig vid tiden för den händelse vars sakrättsliga verkningar skall bedömas”¹¹⁹. Sakens läge vid varje tidpunkt avgör sakrättens innebörd. Immaterialrätter som patent anses vanligen vara belägna i skyddslandet, och därför är det liksom vid bedömningen av själva rätten skyddslandets lag som skall bestämma om avtalets verkningar mot tredje man¹²⁰.

5.2.3 Obligationsrättsligt

Varje avtal skall i princip lyda under en enda lag, avtalsstatutet (lex contractus, the proper law of the contract). Om ett avtal till övervägande del rör köp av lösa saker, men också innefattar ett moment där patent överlåtes, skall CISG tillämpas även på patentöverlåtelsen¹²¹, trots att inte patent är en lös sak. Omvänt skall CISG inte tillämpas på ett avtal där köp av lösa saker är en underordnad del i avtalet som huvudsakligen rör patentöverlåtelse.

¹¹⁶ Hellner i JT 1996-97 s. 12

¹¹⁷ Bogdan i SvJt 1981 s. 418

¹¹⁸ NIR 1980 s. 272

¹¹⁹ Bogdan s. 275f

¹²⁰ Bogdan s. 275ff. Om utmätning se Bogdan i SvJT 1981 s 418 och Bogdan s. 137. Om domsrätt se Bogdan s. 121f.

¹²¹ NIR 1980 s. 281

Innan Sverige tillträdde Romkonventionen innehöll de svenska IP-rättsliga reglerna i stort sett följande resonemang:

Det var lämpligt om parterna själva kommer överens om vilket lands lag som skulle tillämpas på deras kontrakt. Det var allmänt vedertaget att en sådan överenskommelse var giltig. Den behövde inte göras i förväg, det var möjligt att komma överens om avtalsstatut med bindande verkan för domstolen också sedan en konflikt uppkommit. I de flesta internationella avtal fanns också en sådan lagvals klausul.

Om parterna inte kommit överens om lagvalet, måste domstolen avgöra det. En svensk domstol var och är på inget vis tvungen att använda svensk lag. För att avgöra lagvalet användes vad som kallas den individualiserade metoden som går ut på att man skulle använda lagen i det land till vilket avtalet vid en helhetsbedömning hade starkast anknytning. Som benämningen antyder avgjordes detta från fall till fall. Man tog hänsyn till faktorer som parternas hemvist och nationalitet, avtalsorten, uppfyllelseorten etc. för att få en helhetsbild av avtalet. Det kunde ofta vara svårt för parterna att förutsäga resultatet av denna metod¹²². Om den individuella metoden inte gav en klar och entydig bild, som ofta var fallet, fanns olika rekommendationer i doktrinen. Det fanns ingen säker lösning, eftersom frågan inte är reglerad, utan man diskuterade vilken lösning som kunde vara lämplig¹²³.

Om avtalet avsåg ett patent i ett enda land, borde skyddslandets lag tillämpas. Dit hade patentet starka band, och denna lag är den som tillämpas vad gäller själva rättens existens och de sakrättsliga konsekvenserna av det. Det var lämpligt att hålla ihop avtalet och låta alla dess delar styras av samma rättsordning. Denna princip gäller även för fast egendom, vilken som nämnts kan anses ha mycket gemensamt med patent i IP-rättsligt avseende¹²⁴.

Om ett och samma avtal reglerade överlåtelse av patent i många olika länder, var detta dock ingen lämplig lösning, om man inte ville se avtalet som ett helt knippe avtal på vilka man kunde tillämpa olika rättsordningar. Detta var inte vare sig realistiskt eller lämpligt¹²⁵. Istället borde man tillämpa det lands lag, där den part som hade att utge den för avtalet karakteristiska prestationen hade sin hemvist. Den karakteristiska prestationen anses i regel utföras av den part som inte skall betala pengar. I fråga om patentöverlåtelser skulle detta praktiskt taget alltid leda till tillämpning av överlåtarens domicillag¹²⁶.

¹²² NIR 1980 s. 282

¹²³ NIR 1980 s. 283

¹²⁴ NIR 1980 s. 272

¹²⁵ NIR 1980 s. 284

¹²⁶ NIR 1980, Bogdan s. 242, se dock Levin/Koktvedgaard s. 367.

Romkonventionen, som införlivats i svensk lagstiftning genom lag (1998:167) om tillämplig lag för avtalsförpliktelser, reglerar sedan den 1 juli 1998 lagvalet vid internationella avtal. Den osäkerhet som följde av att IP-reglerna till stor del inte var lagfästa, har därigenom i stor utsträckning undanröjts¹²⁷. Konventionen har dock inte inneburit några radikala förändringar. En nyhet är dock att parterna numera kan avtala om s. k. dépeçage, d. v. s. att en viss lag skall gälla endast för en del av avtalet. När avtalet endast har anknytning till ett land, d. v. s. inte är internationellt till sin karaktär, får parterna inte välja bort tvingande regler i detta lands rättsordning genom att välja en annan rättsordning (se art. 3.3). Internationellt tvingande regler i ett land till vilket avtalet har nära anknytning får också beaktas. Internationellt tvingande är sådana regler som enligt det landets lag skal tillämpas utan hänsyn till vilket lands lag som skall tillämpas på avtalet i övrigt¹²⁸.

Konventionen kräver inte ömsesidighet. Enligt samma modell som används av CISG skall den tillämpas av konventionsländerna då det finns ett val mellan en konventionsstats lag och något annat lands lag, oavsett om det andra landet är medlem av konventionen eller inte¹²⁹. Om konventionen då pekar ut lagen i ett land, som inte är anslutet till konventionen, skall denna lag ändå tillämpas¹³⁰.

Romkonventionen nämner inget särskilt om patentköp. Därför bör de gamla slutsatserna fortfarande kunna vara tillämpliga i den mån de bygger på IP-rättsliga regler som stämmer med konventionen. Skyddslandets lag och överlåtarens lag torde även i fortsättningen vara de lösningar som man oftast kommer fram till om inte parterna kommit överens eller det är tydligt att avtalet har starkast anknytning till ett land.

¹²⁷ Bogdan 4 uppl. s. 226

¹²⁸ prop. 1997/98:14 s. 13

¹²⁹ prop. 1997/98:14 s. 39

¹³⁰ prop. 1997/98:14 s. 39

6 Slutsatser

De flesta patentöverlåtelse regleras i skriftliga kontrakt. Trots detta är det ändå viktigt att klargöra hur avtalstypen regleras. Den rättsliga regleringen är viktig för att kunna tolka och utfylla avtal.

Köplagen är inte i första hand utformad med tanke på immateriella köpeobjekt som exempelvis patent, men dess systematik kan ändå med fördel användas vid patentöverlåtelse. Det går att inom köplagens ram beakta de särskilda förhållanden som kan uppstå vid patentköp. De flesta felsituationer som kan uppstå vid patentköp kan inordnas under köplagens systematik, vilken definierar kategorin ”rättsligt fel” och har ”faktiska fel” som en slags ”slasktratt”.

Det har framförts att det skulle vara svårt och olämpligt att applicera begreppet ”rättsligt fel” på patentöverlåtelse. Detta kan jag inte hålla med om.

Sakrättsligt skydd för köparen mot säljarens borgenärer uppkommer vid patentköp redan vid avtalsslutet. Därmed är det inte heller möjligt att godtrosvärva ett patent. Patentregistret har ingen materiell rättsverkan och därmed finns det inget moment som kan anses motsvara besittningen vad gäller lös egendom och denuntiatio av gäldenären vad gäller fordringsöverlåtelse.

Det är mer oklart om licenshavare får motsvarande sakrättsliga skydd för sin begränsade rätt i patentet. Det mesta talar dock för att en licens i sakrättsligt hänseende bör behandlas likadant som en överlåtelse. Det är ofta ingen stor skillnad mellan upplåtelse och överlåtelse, och en exklusiv licenshavare inrättar sig ofta lika mycket efter att kunna använda patentet, med investeringar etc., som en patentköpare. Det kan ibland vara en tillfällighet om patentet upplåtes eller överlåtes, och därför är det inte rimligt att neka licenshavaren sakrättsligt skydd.

Om tredje man har en sakrätt i patentet som han kan göra gällande gentemot köparen, föreligger ett rättsligt fel för vilket säljaren har strikt ansvar. Om säljaren inte ägde patentet, vid dubbelöverlåtelse (tvesala) och vid tidigare upplåten licensrätt, skall alltså köplagens 41§ tillämpas.

41§ är dock enligt prop. 1988/89:76 s.141 inte avsedd att tillämpas på tredje mans immaterialrätt. Jag tolkar detta så att det är inte avsett att vara ett rättsligt fel, om varans användning strider mot tredje mans immaterialrätt. Detta uttalande tar antagligen endast sikte på immaterialrättsliga fel i lösöre. Immaterialrättsligt fel i patent ger ofta i princip samma resultat för köparen som rättsligt fel i lösöre. Därför bör immaterialrättsligt fel i patent behandlas som rättsliga fel enligt 41§.

Ett undantag är dock för användarrätt. Om det dyker upp en hittills okänd för användarrätt, bör den behandlas som ogiltighet, och inte omfattas av begreppet "annan liknande rätt".

Ogiltighet medför att alla har rätt att använda patentet. Det kan därför inte anses som en sakrätt för tredje man som skulle kunna grunda ansvar för rättsliga fel. De som anser det, har misstagit sig, antagligen på grund av en viss oklarhet beträffande definitionen av rättsligt fel enligt 1905 års köplag, (vars motsvarighet fortfarande är gällande i Danmark). Att patent blir ogiltigförklarat skall alltså behandlas enligt reglerna om faktiska fel (17§). Rådighetsfel i patent bör också sortera under begreppet faktiska fel.

När man skall tillämpa reglerna om faktiska fel, är det viktigt att avgöra vad köparen med fog kunde förvänta sig att den köpta varan skulle ha för egenskaper, förutom det som var avtalat. Vid patentköp kan en köpare med fog förvänta sig att:

- Patentet är giltigt vid köpet.
- Patentet tillhör säljaren vid köpet.
- Patentet är tekniskt utförbart enligt patentbeskrivningen, alltså att det fungerar som beskrivningen säger.

Säljaren svarar dock inte utan särskild utfästelse för att:

- Patentet är ekonomiskt lönsamt.
- Patentet inte kommer att bli utsatt för ingrepp från det offentliga sida som resulterar i rådighetsfel.
- Patentet inte blir olönsamt på grund av tekniska framsteg, inte ens om de tekniska framstegen beror på säljarens egen uppfinning. Kände säljaren till vid köpetillfället att ny teknik inom kort skulle göra patentet värdelöst, kan dock saken hamna i annan dager på grund av säljarens upplysningsplikt.

Frågan om materiell, alltså "latent" för användarrätt och ogiltighet är svårare. Om patentet senare blir ogiltigförklarat, kan man anse att ogiltigheten förelåg in nuce vid köpet och säljaren skulle därför bli ansvarig. Har alltså en köpare fog att förvänta sig ett patent som är fritt från sådan materiell "latent" ogiltighet och för användarrätt? Det anser inte jag. Det ligger så att säga i ett patents natur att det kan förklaras ogiltigt eller att en för användarrätt kan dyka upp. Vill köparen inte göra dyra undersökningar etc. får han försöka få säljaren att garantera att materiell för användarrätt och ogiltighet inte föreligger. Förmodligen kommer inte säljaren att gå med på att ta på sig ansvaret för mer än vad han känner till. Det som ägaren av ett patent erhåller är inte en garanterad ensamrätt, utan en sorts bevisbördefördel. Det presumeras att patenthavaren har ensamrätt till dess motsatsen kan bevisas. Köparen får alltså räkna med denna risk vid värderingen av patentet.

CISG är inte tillämplig på köp av patent. Den avser bara handel med lösa saker, inte all lös egendom som den svenska köplagen. Det finns ingen konvention som direkt omfattar handel med patent. Vid internationella patentköp får man därför nöja sig med att med hjälp av IP-reglerna peka ut vilket lands lag som är tillämplig.

- Parternas avtal om lagvalet gäller naturligtvis i första hand.
- I andra hand skall domstolen avgöra för varje avtal till vilket land just detta avtal har starkast anknytning, genom den s.k. individualiserade metoden. Man gör därvid en helhetsbedömning av alla omständigheter runt avtalet. När denna metod inte ger ett tydligt utslag, tar domstolen hänsyn till olika rekommendationer i doktrinen.
- Det lands lag vars rättsordning skyddar patentet, det s.k. skyddslandet, ligger då närmast till för att bli tillämplig. Detta ger till resultat att avtalets alla delar hålls samman och att samma rättsordning blir tillämplig på såväl själva rätten och dess innehåll, som de sakrättsliga och de obligationsrättsliga aspekterna.
- Om avtalet innefattar överlåtelse av patent som gäller i många olika länder, och det alltså finns många skyddsländer, är den bästa lösningen ofta att tillämpa domicillagen för den part som skall utföra den för avtalstypen karakteristiska prestationen. Vid patentköp lär resultatet i de allra flesta fall då bli säljarens hemlands lag.

Sammantaget kan alltså konstateras, att köplagen går bra att tillämpa på köp av patent. De problem, som uppkommer på grund av patentets immateriella karaktär, går att övervinna. I de fall köplagens regler inte kan tillämpas direkt därför att de kräver att köpeobjektet skall fysiskt förflyttas, kan avtalstidpunkten lämpligen användas som bas för förnuftiga analogislut.

Litteraturförteckning

Litteratur

- Almén Om köp och byte av lös egendom, Stockholm 1960 *cit: Almén*
- Bergem/ Rognlien Kjöpsloven 1988 og FN-Konvensjonen 1980 om internationale lösörekjøp, Oslo 1991 *cit: Bergem/Rognlien*
- Bernitz m. fl. Immaterialrätt, 6 uppl. Stockholm 1998 *cit: Bernitz m. fl.*
- Bogdan Svensk internationell privat- och processrätt, 5 uppl. Stockholm 1999 *cit: Bogdan*
- Bogdan Svensk internationell privat- och processrätt, 4 uppl. Lund 1995 *cit: Bogdan 4 uppl.*
- Brithon Säljarens hävningsrätt vid köp av immateriella rättigheter, examensarbete, juridiska fakulteten Uppsala vt 1997
- Elmelund/Gade m. fl. Laerebog i dansk og international köberet, Jurist- og Ökonombundets Forlag 1996 *cit: Elmelund/Gade*
- Hellner Rådighetsinskränkningar vid köp av lös egendom, s. 209ff i Festskrift till Ramberg, Stockholm 1996
- Hellner/ Ramberg Speciell avtalsrätt I: Köprätt, Stockholm 1991 *cit: Hellner/Ramberg*
- Hellner/ Ramberg Speciell avtalsrätt II häfte 2, Stockholm 1993
- Hessler Allmän sakrätt, Stockholm 1973
- Honnold Documentary History of the Uniform Law for International Sales, Philadelphia 1989
- Honnold Uniform Law for International Sales under the 1980 United Nations Convention, 2nd ed. Boston 1990 *cit: Honnold*
- Håstad Den nya köprätten, 4 uppl. Uppsala 1998 *cit: Håstad*
- Håstad Sakrätt avseende lös egendom, 6 uppl. Stockholm 1996 *cit: Håstad Sakrätt*
- Jacobsson m. fl. Patentlagstiftningen, Lund 1980 *cit: Jacobsson m.fl.*
- Koktvedgaard Konkurrencepraegede Immaterialretspositioner, 1965 *cit: Koktvedgaard Immaterialretspositioner*
- Levin/ Koktvedgaard Lärobok i immaterialrätt, Stockholm 1997 *cit: Levin/Koktvedgaard*
- Levin/Nordell Handel med immaterialrätt, Stockholm 1996 *cit: Levin/Nordell*
- Malmström/Agell Civilrätt, 16 uppl. Malmö 1999, *cit: Malmström*

Mellqvist/Persson	Fordran och skuld, 4 uppl. Uppsala 1996 <i>cit: Mellqvist/Persson</i>
Ramberg	Köplagen, Göteborg 1995 <i>cit: Ramberg</i>
Rosén	Förlagsrätt, Stockholm 1989 <i>cit: Rosén</i>
Sandgren	Patentlicenser, Stockholm 1974 <i>cit: Sandgren</i>
Schlechtriem	Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht, München 1990 <i>cit: Schlechtriem</i>
Sevón m.fl.	Huvudpunkter i köplagen, Helsingfors 1987
Undén, Östen	Översikt över den svenska patenträtten, Lund 1915 <i>cit: Undén</i>
Walin	Panträtt, 2 uppl. Stockholm 1998 <i>cit: Walin</i>

Tidskriftsartiklar

Andersen	EDB-Leverandörens ansvar, UfR 1987 B s 121ff
Bogdan	Om svensk exekutionsbehörighet, SvJt 1981 s. 401ff
Bogdan	Patent och varumärke i den svenska internationella privat- och processrätten, NIR 1980 s. 269ff
Godenhielm	Om ansvarsfördelningen vid överlåtelse resp. upplåtelse av patenträttigheter, NIR 1970 s. 382ff
Hellner	CISG i den rättsvetenskapliga litteraturen, JT 1996-97 s. 5ff
Hultmark	Köplagens tillämplighet på fel i patent, JT 1993-94 s. 687ff <i>cit: Hultmark</i>
Koktvedgaard	Om köbelovgivningens användelse på överdragelse af immaterialrettigheter, TfR 1965 s. 571ff <i>cit: Koktvedgaard</i>
Plesner	Nogle problemer i forbindelse med frivillig overdragelse af udnyttelsesretten af patentrettigheder, Juristen 1955 s. 201ff <i>cit. Plesner</i>

Offentligt tryck

NU 1984:5
 Prop. 1977/78:1 del A
 Prop. 1987/88:4
 Prop. 1988/89:76
 Prop. 1997/98:14
 SOU 1976:66
 SOU 1985:10